

Jak uzyskać orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego?

Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego jest podstawowym dokumentem w edukacji dziecka z niepełnosprawnością.

Orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego mogą być wydawane dzieciom niepełnosprawnym i niedostosowanym społecznie (również zagrożonych niedostosowaniem społecznym). W systemie edukacji orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego ze względu na niepełnosprawność mogą otrzymać dzieci: 1. niesłyszące, 2. słabosłyszące, 3. niewidome, 4. słabowidzące, 5. z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją, 6. z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, 7. z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, 8. z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera, 9. z niepełnosprawnościami sprzężonymi, czyli wtedy, gdy u dziecka występuje więcej niż jedna z powyższych przyczyn, z których każda osobno kwalifikuje je do uzyskania orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego z tytułu niepełnosprawności.

Wydanie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego odbywa się zawsze na wniosek rodziców/ prawnych opiekunów lub dorosłego ucznia. Placówka edukacyjna nie może wystąpić z wnioskiem o wydanie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego.

Aby uzyskać orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, należy zgłosić się do poradni psychologiczno-pedagogicznej z zaświadczeniem lekarskim, potwierdzającym chorobę /niepełnosprawność/ lub zaburzenia dziecka. Potrzebne będą również opinie z przedszkola/ szkoły oraz od specjalistów dotychczas pracujących z dzieckiem, np. psychologa, logopedy, rehabilitanta. Warto te opinie zdobyć, ponieważ osoby pracujące z danym dzieckiem mogą wskazać w nich np. na potrzebę asystowania dziecku w placówce przez osobę dorosłą.

Aby wydać orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, pracownicy poradni psychologiczno-pedagogicznej zapoznają się z wnioskiem i dołączonymi do niego dokumentami oraz przeprowadzają wywiad z rodzicami i diagnozę dziecka. Diagnoza służy ocenie rozwoju intelektualnego, poznawczego, ruchowego, emocjonalnego, społecznego. W spotkaniu zazwyczaj uczestniczą pedagog, psycholog, czasem także logopeda, rehabilitant lub inny specjalista – w zależności od deficytów konkretnego dziecka. Rozwój intelektualny i poznawczy ocenia się za pomocą wystandaryzowanych testów.

Zgodnie z prawem pracownicy poradni mogą zwrócić się do dyrektora placówki, do której uczęszcza dziecko, o opinię dotyczącą problemów dydaktycznych lub wychowawczych, jednocześnie informując o tym fakcie rodzica.

Orzeczenie jest wydawane przez Zespół, powołany przez dyrektora poradni. O terminie posiedzenia Zespołu poradni powinna zawiadomić rodzica. Rodzic może uczestniczyć w posiedzeniu Zespołu i na bieżąco wyjaśniać specjalne potrzeby dziecka wynikające z jego niepełnosprawności.

Najważniejszą częścią orzeczenia są zalecenia, ponieważ szkoła ma obowiązek ich realizacji. Im bardziej precyzyjne i jednoznaczne, tym lepiej dla dziecka. Zalecenia dotyczą trzech kwestii:

- **form kształcenia:** przedszkole ogólnodostępne, integracyjne, specjalne, szkoła ogólnodostępna, integracyjna, specjalna, ośrodek rewalidacyjno-wychowawczy, szkoła zorganizowana przy młodzieżowym ośrodku socjoterapii lub specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym;
- **form stymulacji, rewalidacji, terapii, usprawniania, pomocy psychologiczno-pedagogicznej** – w tym punkcie poradnia wskazuje konkretne zajęcia: np. terapię psychologiczną, pedagogiczną, logopedyczną, rehabilitację ruchową, fizjoterapię, zajęcia socjoterapeutyczne i in.;
- **warunków realizacji potrzeb edukacyjnych**, tj. metod i form pracy z dzieckiem, codziennego dostosowania sposobu nauczania do deficytów płynących z niepełnosprawności, integracji dziecka z rówieśnikami.

Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydaje się w 3 egzemplarzach, na okres roku szkolnego, etapu edukacyjnego albo okresu kształcenia w danej szkole. Etapy edukacyjne w rozumieniu prawa oświatowego to: edukacja przedszkolna, edukacja wczesnoszkolna (pierwszy etap edukacyjny, czyli klasy 1-3), nauka w klasach 4-6 (drugi etap edukacyjny), gimnazjum, szkoła ponadgimnazjalna.

Jakie obowiązki ma placówka edukacyjna wobec dziecka z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego?

Placówka edukacyjna ma przede wszystkim obowiązek realizować zapisy podstawy programowej oraz zalecenia zawarte w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego. Dyrektor, który tego nie robi, narusza przepisy prawa oświatowego. Stosowne regulacje zawarte są w ustawie z dn. 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz w rozporządzeniu MEN z dnia 28.08.2015r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym.

Niezależnie od tego, czy jest to placówka ogólnodostępna, integracyjna, czy specjalna, przepisy obligują ją do realizowania zaleceń zawartych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego.

Zgodnie z prawem, placówki edukacyjne zapewniają:

1. dostosowanie programu nauczania i programu wychowania przedszkolnego do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych, zgodnie z zapisami indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego i orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego,
2. zajęcia specjalistyczne, o których mowa w przepisach w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach,

3. zajęcia rewalidacyjne, resocjalizacyjne i socjoterapeutyczne,
4. dostosowanie warunków i formy sprawdzianu, egzaminu gimnazjalnego, egzaminu maturalnego i egzaminu sprawdzającego kwalifikacje w zawodzie,
5. od 01.01.2016r. – przedszkola i szkoły ogólnodostępne zatrudniają dodatkowo nauczyciela lub asystenta lub pomoc nauczyciela dla dzieci posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego z uwagi na autyzm, w tym zespół Aspergera, lub niepełnosprawności sprzężone.

Przebieg i cel diagnozy psychologiczno-pedagogicznej

Jednym z głównych zadań poradni jest diagnoza dzieci i młodzieży. Diagnozą zajmuje się psycholog i pedagog, których badania uzupełniane są w miarę potrzeb badaniami specjalistów np. logopedy, czy neurologa. Na badanie zgłaszane są dzieci i młodzież przez rodziców, lub prawnych opiekunów. Młodzież pełnoletnia może zgłaszać się samodzielnie. Korzystanie z diagnozy, jak i wszelkich usług poradni jest dobrowolne i nieodpłatne.

Rodzice powinni wyrazić zgodę na badanie dziecka. Proces diagnozowania i jego wynik ma charakter wieloaspektowy. Każdy zgłoszony problem ma swoją specyfikę, która wpływa na dobór czynności diagnostycznych. Dlatego stosuje się różnorodne metody i techniki badawcze.

Podstawową formą jest wywiad (dostarcza on wiadomości o najwcześniejszych latach życia), rozmowa, obserwacja oraz testy psychologiczne i pedagogiczne. W procesie diagnozowania używane są wystandaryzowane, rzetelne, trafne i wiarygodne testy. Służą one do oceny rozwoju intelektualnego, poznawczego, emocjonalnego, społecznego i językowego.

Badanie psychologiczne ma na celu poznanie dziecka, jego możliwości rozwoju, zachowań, specyfiki trudności w funkcjonowaniu szkolnym, osobniczym, w relacjach rodzinnych, czy rówieśniczych. Przede wszystkim stanowi próbę wyjaśnienia mechanizmów psychologicznych i genezy zgłaszanych problemów.

Badanie pedagogiczne obejmuje ocenę umiejętności czytania i pisania, wypowiedzania się w formie ustnej i pisemnej, sprawności arytmetyczne, szczegółową analizę błędów w czytaniu i pisaniu pod kątem symptomatyki zaburzeń, ocenę poziomu graficznego pisma i znajomości zasad ortografii, analizę zeszytów szkolnych, a także analizę samodzielnych wytworów pisemnych badanego. Ukazuje stan wiedzy i praktycznych umiejętności ucznia. Równocześnie obrazuje rodzicom faktyczny poziom nabytych sprawności, porównując je z wymaganiami programowymi klasy, do której dziecko uczęszcza. Uświadamia zarazem możliwości poprawy sytuacji przez odpowiednią terapię przy współpracy rodziców ze szkołą i poradnią.

Opinia wydawana po badaniu jest adekwatnym opisem badanego, podaje istotne cechy jego funkcjonowania oraz zawiera zalecenia, czyli realny plan pomocy. Brak szybkiego przeciwdziałania niepowodzeniom szkolnym wpływa niekorzystnie na zdrowie i psychikę dziecka. Staje się ono nerwowe, trwający długo stres obniża odporność, wiarę we własne siły. Następstwem mogą być zaburzenia w zachowaniu, nerwice, zaburzenia osobowości.

Trafna diagnoza jest podstawą do dalszych działań w stosunku do dziecka, jego rodziny, środowiska szkolnego i rówieśniczego. Działania te mają charakter: profilaktyczny, korekcyjny, terapeutyczny, psychoedukacyjny, wychowawczy.

Uzyskane w procesie diagnozy informacje stanowią podstawę do udzielania porad dla rodziców na użytek wspierania indywidualnego rozwoju dziecka.

Szczególne znaczenie ma diagnoza małych dzieci. W przypadku stwierdzenia różnych zaburzeń w ich rozwoju psychoruchowym istnieje możliwość wczesnego wspomagania i stymulowania np.: opóźnionego rozwoju mowy, sprawności manipulowania, deficytów uwagi, rozwoju ruchowego. Opieka psychologiczna nad małym dzieckiem pełni ważną rolę profilaktyczną, zapobiega niepowodzeniom w nauce szkolnej. Wczesna diagnoza jest konieczna w przypadku dzieci niepełnosprawnych. Wcześniej podjęta interwencja hamuje pogłębianie się niepełnosprawności umysłowej, wspiera rodzinę pokazując możliwości dalszego rozwoju i edukacji dziecka.

Następstwem diagnozy, czyli określenia potencjału rozwojowego dziecka oraz odchyleń i zaburzeń rozwojowych może być orzekanie i kwalifikowanie do odpowiednich form pomocy psychologiczno - pedagogicznej:

- kierowanie do pomocy korekcyjno - kompensacyjnej,
- opiniowanie wcześniejszego rozpoczęcia nauki szkolnej,
- odraczanie obowiązku szkolnego,
- udzielanie zezwolenia na indywidualny program lub tok nauki szkolnej,
- opiniowanie powtarzania przez dziecko klasy,
- orzekanie i kwalifikowanie do kształcenia specjalnego (dzieci niepełnosprawne),
- określanie specyficznych trudności w czytaniu i pisaniu (dysleksja, dysortografia, dysgrafia, dyskalkulia),
- opiniowanie w sprawie obniżenia wymagań programowych (dotyczy dzieci mających trudności w nauce z powodu słabego funkcjonowania intelektualnego, dzieci z deficytami rozwojowymi),
- pomoc dzieciom z problemami zdrowotnymi w podjęciu decyzji o wyborze szkoły i zawodu.